

NIEUW EYKENDUYNEN

Guus Maas Geesteranus

Buitenplaats Eijk en Duijnen in 1890

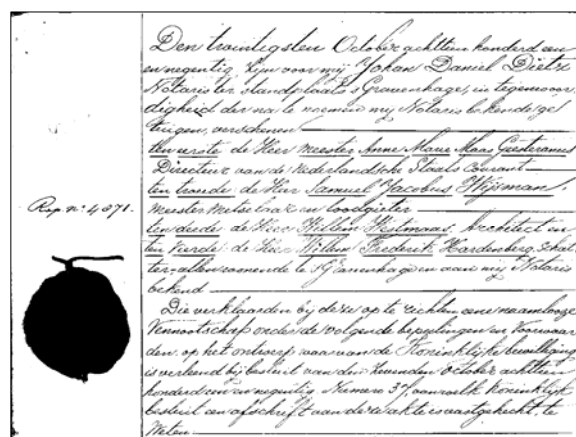
Inleiding

Op 20 oktober 1891 wordt de NV Begraafplaats Nieuw Eijkenduijnen opgericht. De nieuwe NV krijgt vier bestuursleden: meester metselaar en loodgieter J. Wijsman, architect S.J. Westmaas, schatter W.T. Hardenberg en directeur van de Nederlandse Staatscourant **mr. Anne Marie Maas Geesteranus**. De laatste treedt op als voorzitter van de raad van bestuur en als directeur.

Hij kocht eerder in 1882 het landgoed Eijk en Duijnen op een openbare verkoop, brengt bij de oprichting van de NV dit bezit in en verkrijgt zo een meerderheid van de aandelen.

Met dit administratieve feit begint de geschiedenis van deze Haagse begraafplaats.

Voor de familie Maas Geesteranus speelt het landgoed lange tijd daarvoor al een rol.

Oprichtingsakte Nieuw Eykenduynen (1891)

Voorgeschiedenis

Cornelis Maas Geesteranus (1803-1881), de vader van mr. Anne Marie, sluit zijn politieke loopbaan in Delft af met het burgermeestersambt (1851-1855). Hij is dan nog lid van de Provinciale Staten van Zuid-Holland, maar die zetel verliest hij kort daarna in 1856.

In Delft woonde Cornelis 25 jaar lang in het grachtenpand Koornmarkt 20, dat toebehoorde aan de door zijn grootvader opgerichte lakenfirma Cornelis Maas en Zoon.

Op 26 oktober 1855 koopt hij buitenplaats en landgoed Eijk en Duijnen van de familie Cohen Stuart voor het bedrag van 27.000 gulden. Vervolgens verhuist hij in november 1855 met zijn gezin naar Huize Eijk en Duijnen. Het gezin bestaat dan uit vader Cornelis, moeder Johanna Jacoba Soek en de

kinderen Paulus Cornelis, Anne Marie, Maria Johanna Wilhelmina en Cornelia Sophia. De oudste zoon Pieter (civiel ingenieur) is dan al vertrokken naar Amerika.

Cornelis MG

Koornmarkt 20

Over het ontstaan van Huize Eijk en Duijnen is het volgende bekend.

In november 1809 koopt jhr. mr. H.M. van der Goes, wethouder te Den Haag, het huidige grondgebied van Nieuw Eykenduynen, nadat hij in 1808 al hofstede Ruststee met tuin, paardenstal en land gekocht had (het latere Oud Eik en Duinen). Deze mr. Van der Goes is dus gedurende enkele jaren de eigenaar van zowel het huidige 'Nieuw Eykenduynen' als het huidige 'Oud Eik en Duinen'. Van begraven heeft hij ook al verstand, hij sticht in 1812 het kerkhof Eik en Duinen, de huidige begraafplaats Oud Eik en Duinen.

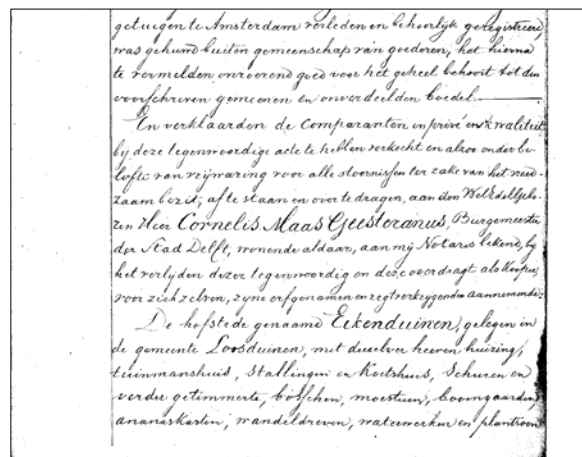
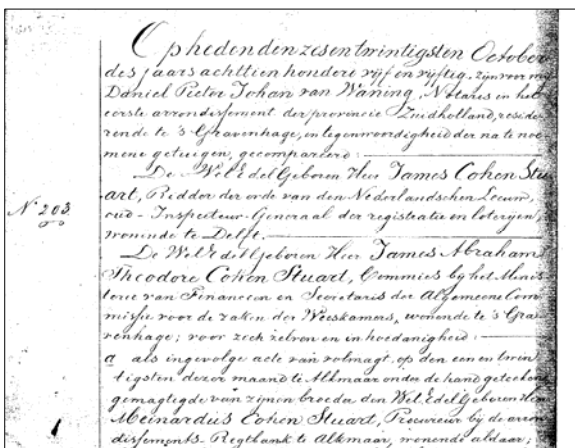
Stond op (Oud) Eik en Duinen al een huis, hofstede Ruststee genaamd, op het nieuwe grondgebied bouwt hij in 1820 Huize Eijk en Duijnen. De nu nog aanwezige eerste steen van dit gebouw is gelegd door zijn twee zonen A. en H.C. van der Goes.

Mr. Van der Goes sterft in 1830, waarna het gedeelte van zijn bezittingen, dat later Oud Eik en Duinen wordt, aan de heer Noordendorp wordt verkocht. Het gedeelte waar de nieuwe buitenplaats zich bevindt, wordt gekocht door James Cohen Stuart, inspecteur-generaal der registratie en loterijen. Het verhaal gaat dat de twee zonen van Van der Goes, vermoedelijk als huurders, na het overlijden van hun vader op de buitenplaats een wisselplaats voor koetsen uit het Westland dreven. Koetsiers konden hier hun vermoeide paarden achterlaten en met verse paarden hun weg vervolgen. Na dit paardenbedrijf is de buitenplaats nog een aantal malen verhuurd geweest.

In november 1855 komt Cornelis Maas Geesteranus met zijn gezin op de buitenplaats Eijk en Duijnen te wonen. Het landgoed viel toen nog onder de gemeente Loosduinen. Het moet daar rustig wonen geweest zijn vergeleken met de drukke binnenstad van Delft. Helaas werd later de rust enigszins verstoord door de aanleg van een stoomtram langs de Loosduinse weg.

Delen van koopakte Eijk en Duijnen (1855)

Johanna Jacoba Soek

Pieter MG

Willem MG

Twee jaar later op 4 december 1857 overlijdt zijn vrouw Johanna Jacoba Soek in Huize Eijk en Duijnen. Zij wordt bijgezet in de Maas Geesteranus-grafkelder te Delft.

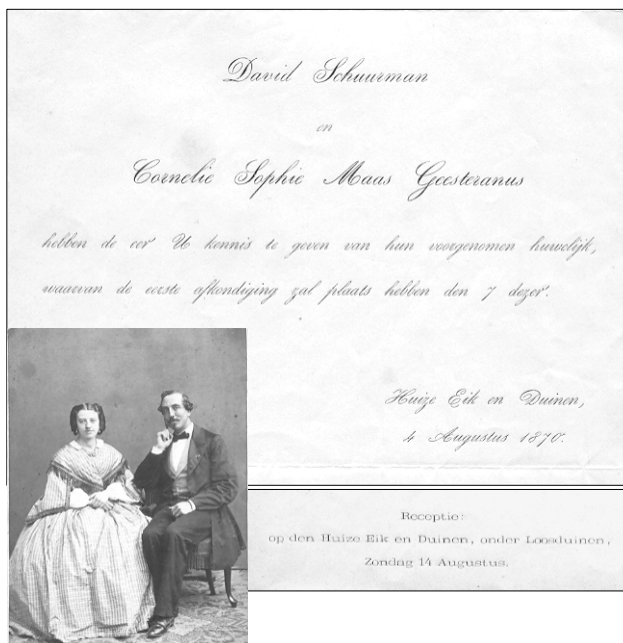
Met de zeven kinderen zal het een komen en gaan geweest zijn.

- De oudste, Pieter, was als civiel ingenieur in 1852 vertrokken naar Amerika om in het Mississipi-gebied spoorwegen te bouwen. Hij trouwde daar met Elisabeth Bryan Robinson, vestigde zich in Jefferson City en liet zich naturaliseren. De eerste baby werd maar tien dagen oud en ter afleiding van zijn vrouw en opdat zij ook zijn familie zou leren kennen, maakten zij een reis naar Nederland. Terug in Amerika brak in 1861 de Burgeroorlog uit. Pieter wilde niet strijden aan de zijde van zijn schoonouders, die slaven hadden, maar ook niet tegen hen en besloot met zijn vrouw en twee kleine dochters terug te keren naar Nederland, d.w.z. Huize Eijk en Duijnen. Vervolgens vindt hij werk bij de spoorweg Almelo-Salzbergen.
- De tweede zoon Paulus Cornelis vertrekt na zijn rechtenstudie naar Nederlands-Indië en overlijdt, als griffier bij de Omgaande Rechter, in 1863 te Soerabaja.
- De volgende zoon, Willem, volgt de marine-opleiding in Den Helder en trouwt in 1868 in Dordrecht met Swanida Helena Visser. Op relatief jonge leeftijd, 36 jaar, overlijdt hij als luitenant ter zee der eerste klasse aan tyfus in Soerabaja.
- De vierde zoon, Anne Marie, wordt kort na zijn rechtenstudie benoemd tot burgemeester van Hillegom en trouwt in 1862 in Den Haag met Johanna Maria de Wetstein Pfister. Hun twee dochters komen in Den Haag ter wereld, zodat grootvader Cornelis dat van dichtbij zal hebben meegemaakt.
- Cornelis' vijfde kind is Maria Johanna Wilhelmina. Zij trouwt in 1863 met Jacobus Diederik Jan van Hegge Spies, kapitein ter zee. Afgaande op de geboorteplaatsen van hun zeven kinderen leiden zij een zwervend bestaan.
- Jean Jacques, nummer zes, is reeds in 1847 op zesjarige leeftijd overleden.
- De laatste, dochter Cornelia Sophie, trouwt in

1870 in Den Haag met David Schuurman, later kapitein ter zee. De huwelijksreceptie vindt plaats op zondag 14 augustus 1870 in Huize Eijk en Duijnen.

Anne Marie MG

Oprichting

Op 19 december 1881 overlijdt Cornelis in Huize Eijk en Duijnen. Zijn erfenis bevat aan onroerende goederen Huize Eijk en Duijnen met het landgoed van bijna 10 hectaren en een aantal percelen weiland in Loosduinen. In het totaal ruim 22 hectaren.

De erfgenamen besluiten tot een openbare verkoping, die plaatsvindt op 1 en 8 maart 1882 in een herberg te Loosduinen. Mr. Anne Marie koopt de buitenplaats terug voor 41.700 gulden. De andere percelen worden aan derden verkocht, waarna de erfgenamen hun erfdeel in geld kunnen ontvangen.

Tussen de aankoop en daadwerkelijke oprichting van de NV Begraafplaats Nieuw Eijkenduijnen ligt nog een tijdspanne van tien jaar. Aanvankelijk worden de plannen van de oprichters gedwarsboomd door de gemeente Loosduinen.

Het gemeentebestuur van Loosduinen ziet een tweede begraafplaats op haar grondgebied in het geheel niet zitten en weigert toestemming te verlenen voor de aanleg. Ze vrezen voor de gezondheid van leerlingen van een naastgelegen school en de bewoners van het buurtschap Eik en Duinen. Ook zien zij het nut niet in van een tweede begraafplaats, op het naastgelegen Eik en Duinen is immers nog plaats genoeg. De gedeputeerde Staten van Zuid-Holland doen uiteindelijk uitspraak in deze zaak: de gemeente Loosduinen heeft het recht niet te oordelen of de tweede begraafplaats nuttig is of niet, en het algemeen belang verzet zich zeker niet tegen deze begraafplaats want de inspecteur voor 'het Geneeskundig Staatstoezicht' ziet absoluut geen bezwaren. De begraafplaats mag dus officieel van start gaan.

In het voorgaande is op te merken dat de schrijfwijze van landgoed en later begraafplaats nogal eens verschilt. De oudste, voor ons verhaal interessante benaming is onder andere te vinden op de aankondiging voor publieke verkoop op 15 april 1830: 'Eykenduijnen'. Vijftig jaar later volgt er weer een veiling, buitenplaats 'Eijk en Duijnen' (in de koopakte 'Eikenduijnen' genoemd). De naam die in de akte van oprichting in 1891 vermeld wordt is 'NV Begraafplaats Nieuw Eijkenduijnen'. De reden voor al deze naamswijzigingen is met zijn gebruikers al lang in de geschiedenis verdwenen, de reden voor naamswijziging na de oprichting is echter nog wel enigszins te achterhalen.

De notulen van de vergadering van de raad van bestuur worden in de beginjaren met de hand opgetekend. Tot aan 1910 is de notulist van de vergadering secretaris Wijsman. Deze houdt, om onduidelijke redenen, de oude schrijfwijze uit 1830 aan: 'Nieuw Eijkenduijnen'.

Met de komst van een nieuw bestuur treedt echter ook de modernisering in op de begraafplaats: de typemachine doet zijn intrede. Vanaf 1911 worden de notulen getypt door een wellicht nog niet zo vaardige typist/notulist en latere directeur Maltha. Deze vindt, door zijn onervarenheid, de spelling uit die heden ten dage nog steeds gebruikt wordt: 'Nieuw Eykenduynen'. Twee letters minder typen in een veel gebruikte naam is uiteraard voor een ongeoeffend typist een behoorlijke opluchting.

Waarom wilde Mr. Anne Marie een begraafplaats op zijn grondgebied. Een grondeigenaar zou ook wel enkele, iets minder sombere, ondernemingen kunnen bedenken om zijn eigendom rendabel te maken. Om deze beslissing te begrijpen moet men deze dan ook plaatsen binnen de geest van de 19^e eeuw. In deze eeuw raakte men, na eeuwen van grote ziekte-epidemieën, steeds meer overtuigd van het feit dat er iets moest worden gedaan aan de slechte leefomstandigheden waarin de mensen met name in de grote steden verkeerden. Met als belangrijkste reden de verbetering van de volksgezondheid kon het idee om het begraven te verplaatsen van het centrum van de stad naar de buitenkant van de stad dan ook in de 19^e eeuw ontstaan. Begraven in een stadscentrum vervuilde het grondwater, en doordat men van dit grondwater afhankelijk was voor drinkwater, vervuilde het dus ook dit drinkwater. Men noemde deze denkwijze 'Hygiënisme'. In 1827 werden bij Koninklijk Besluit gemeenten verplicht om buiten de bebouwde kom van de stad te begraven. Definitief werd dit in 1869 toen deze verplichting in de Wet op de Lijkbezorging officieel werd vastgelegd. Een uitzondering hierop waren en zijn nog steeds de leden

van het koninklijk huis. Zij hebben een grafkelder midden in de stad, in de Nieuwe Kerk te Delft. In 1874 ging Den Haag voor de drinkwatervoorziening over op de duinwaterleiding zodat de hygiënische noodzaak om buiten de bebouwde kom van de stad te begraven eigenlijk verdween. Begraafplaats Nieuw Eijkenduijnen werd in 1891 toch aan de rand van de stad opgericht, toegestaan vanwege de Wet op de Lijkbezorging.

Deze wet was voor mr. Anne Marie niet de doorslaggevende reden waarom hij nu juist een begraafplaats op zijn grondgebied stichtte. Zijn buurman Noordendorp runde al enkele decennia het historische kerkhof 'Eik en Duinen' (het latere Oud Eik en Duinen) en had daar een bloeiende onderneming van gemaakt.

Onder invloed van een tweede tijdgeest die in de 19^e eeuw rondwaarde, de 'Romantiek', was dit Oud Eik en Duinen erg in trek bij de Haagse burgers. Deze historische begraafplaats had nu juist die entourage van oude bomen en kronkelige paden die de romantische denkers van deze tijd zochten om hun doden te begraven. De 'rechttoe-rechtaan' oude kerkhoven naast de kerk in de binnenstad voldeden niet aan hun ideaalbeeld.

Op het succes nu van deze naastgelegen begraafplaats wilde mr. Anne Marie waarschijnlijk voortborduren met de oprichting van zijn 'Nieuw Eijkenduijnen'. Hij had ook een geschikt terrein vol bosschages en een mooi romantisch aandoend huis als hoofdgebouw om op de trend in te spelen.

Het begin

In afwachting van de gemeentelijke vergunning is mr. Anne Marie in 1885 op de buitenplaats gaan wonen. In 1891 is het dan zover, hijzelf verhuist in juni weer naar Den Haag en op 6 november en 25 december hebben de twee eerste begrafenisplaatsen plaats. Prijzen voor een graf varieerden in die tijd van f 40,- voor een zandgraf tot f 1250,- voor een gemetselde kelder met plaats voor 15 overledenen.

Dat eigenaar Noordendorp van de naastgelegen begraafplaats (Oud) Eik en Duinen niet gelukkig is met zijn nieuwe buurman en concurrent Nieuw Eijkenduijnen mag duidelijk zijn.

Met name het voorvoegsel 'Nieuw' suggereert eigenlijk dat het bestaande Eik en Duinen als begraafplaats heeft afgedaan.

Ook de eerste reclames van de nieuwe begraafplaats zijn in dit opzicht suggestief, Noordendorp heeft in de plaatselijke kranten dan ook zeker iets te ontzenuwen: "De ondergetekende, van verschillende zijden opmerkzaam gemaakt, dat, teneinde propaganda te maken voor begraafplaats Nieuw Eijkenduijnen men zich niet ontziet omtrent de begraafplaats Eik en Duinen mede te delen, dat aldaar geen ruimte ter exploitatie beschikbaar is, en zij zo laag is gelegen, dat het waterpeil boven de bodem der graven ligt, acht zich verplicht die mededelingen als 'onwaar en vals' te kwalificeren. Eenieder kan zich door een bezoek aan Eik en Duinen van het onware dier mededelingen overtuigen. Ook is het gerucht, dat men ten aanzien van de tarieven van Eik en Duinen verspreidt alsof deze hoger zouden zijn dan van Nieuw Eijkenduijnen, in strijd met de waarheid". Vanaf 1897 heet begraafplaats Eik en Duinen ter voorkoming van verdere misverstanden dan ook Oud Eik en Duinen.

Mr. Anne Marie Maas Geesteranus overlijdt op 27 mei 1899. Er zijn geen aanwijzingen dat zijn zoon Arnold Cornelis het bestuur heeft overgenomen.

En als opmerkelijk slot valt te vermelden dat de oprichter van begraafplaats Nieuw Eijkenduijnen is begraven op Oud Eik en Duinen.

Mr. Anne Marie MG en zijn dochter op het landgoed vlak voor de aanleg van de begraafplaats

Bronnen :

- . Het raadsel van Nieuw Eykenduynen, uitgave van de Begraafplaats en Crematorium Nieuw Eykenduynen BV, 's-Gravenhage, 1999.
- . Haags Gemeentearchief
- . Nationaal archief
- . Archief van de Familievereniging Maas Geesteranus

FAMILIELEDEN BEGRAVEN OP OUD EIK EN DUINEN

Opgave 1995

Naam	Overlijdens- datum	Familie- tak	Grafnr.
Maria Johanna Maas Geesteranus	12-05-1864	3	1-237
Catherine A. Maas Geesteranus	02-11-1867	?	1-237
Johanna Maria M.G. – de Wetstein Pfister	27-02-1872	2	Knekel *
Willemine Suzanna Maas Geesteranus	07-08-1872	2	Knekel
Pieter Maas Geesteranus	23-09-1878	2	Knekel
Cornelis Maas Geesteranus	19-12-1881	2	Knekel
P.J. Maas Geesteranus	01-06-1883	?	Knekel
Pieter George Maas Geesteranus	18-06-1883	3	Knekel
Arnold Maas Geesteranus	08-09-1884	3	Knekel
Elisabeth Bryan M.G. - Robinson	09-08-1885	2	Knekel
Maria Johanna M.G. - Hoogendijk	13-09-1891	3	1-237
Hendrik Gerard Johan Maas Geesteranus	09-03-1894	3	1-237
Cathérine Anne M.G. - Caan	19-05-1894	3	Knekel
Anne Marie Maas Geesteranus	27-05-1899	2	Knekel
Lucia Sophia M.G. – de Wetstein Pfister	07-12-1908	3	KD 562
Adriaan Anne Maas Geesteranus	28-11-1910	3	KD 907
Iza Cornelia Marie M.G. – van Houten	13-04-1916	1	1-2161
Susanna Cornelia Jacoba Wilhelmina M.G. - Hester	09-10-1930	3	KD 907
Jeanette Cornélie Maas Geesteranus	12-08-1936	1	1-2161
Hendrik Gerard Johan Maas Geesteranus	20-04-1942	3	1-237
Marie M.G. - van Houten	04-06-1945	1	1-2161
Susanna Wilhelmine Maas Geesteranus	04-07-1959	3	KD 907
Adrien Henri Maas Geesteranus	15-06-1965	1	1-2204b
Clara Magdalena Albertina Jacoba Elisa M.G.- Rijnbende	25-04-1971	3	1-237

* 'Knekel' = herbegraven in een algemeen knekelgraf

FAMILIELEDEN BEGRAVEN OP NIEUW EYKENDUYNEN

Opgave 2003

Naam	Overlijdens- datum	Familie- tak	Grafnr.
Arnold Cornelis Maas Geesteranus	03-12-1910	2	
Louis Frederik Maas Geesteranus	14-11-1916	4	
*			
Kate Collard – Maas Geesteranus	11-12-1937	2	
Johanna Helena M.G. - Waardenburg	01-07-1943	4	
Josine Wilhelmina M.G. - Scheidel	03-02-1946	2	
Arnold Marie Cornelis Maas Geesteranus	03-03-1972	2	
Wilhelmina M.G. – de Haas	20-01-1983	2	
Josine Annette Salomonsen – Maas Geesteranus	17-06-1992	2	

* Gegevens van personen, die vóór 1937 zijn begraven, zijn door de begraafplaatsorganisatie nog niet overgezet van de archiefboeken naar de computer. Hieronder kunnen familieleden zijn. Tot nu toe hebben we alleen bevestiging van de bovenste twee.